

ความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจนเนอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์ เขตสายไหม กรุงเทพฯ

A Preparation of Digital Citizen's the Generation Baby Boomers

at Sai Mai District, Bangkok Metropolitan

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล¹, รองศาสตราจารย์ดร.เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต²

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, sanit.si@northbkk.ac.th ² บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจนเนอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์ เขตสายไหม กรุงเทพฯ 2) เพื่อศึกษาความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจนเนอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตสายไหม กรุงเทพฯ จำนวน 400 ตัวอย่าง ทำการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่น .092 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test

ผลการศึกษาพบว่าความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจนเนอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์ เขตสายไหม กรุงเทพฯ โดยในภาพรวมอยู่ในระดับต่อก่อนข้างต่ำ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้แตกต่างกันมีความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจนเนอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์ เขตสายไหม กรุงเทพฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำหลัก: ความพร้อม พลเมืองดิจิทัล เจเนอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์

Abstract

This research aimed to 1) to survey the preparation of digital citizen's the generation baby boomers, at Sai Mai District, Bangkok Metropolitan, 2) to survey the preparation of digital citizen's the generation baby boomers at Sai Mai District, Bangkok, classified by personal factors. The samples were 400 of the baby boomer generation living in the Sai Mai District, Bangkok Metropolitan, selected by Convenience Sampling. The tool used in this study was a questionnaire. The statistics used to analyze data including percentage, mean, Standard Deviation, t-test and F-test.

The results of this study revealed that opinion on the preparation of digital citizen's the generation baby boomers at Sai Mai District, Bangkok Metropolitan, were at a rather low level. The hypothesis testing found that different gender, age, education level, occupation and income had influence on the respondents opinion concerning the preparation of digital citizen's the generation baby boomers Sai Mai District, Bangkok Metropolitan at .01 level of significance.

Keywords: Preparation, Digital citizen, Generation baby boomers

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมในปัจจุบันเป็นยุคสังคมข่าวสาร (Information Society) ที่เกิดจากการพัฒนาการด้านการติดต่อสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศที่แสดงให้เห็นถึงการเจริญเติบโตของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการเมือง เทคโนโลยีและวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคล ชุมชน หน่วยงานธุรกิจ และรัฐบาล ทั่วโลกจึงทำให้เกิดกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ขึ้นทำให้ทุกคนสามารถสัมผัสรับรู้เรื่องราวเหตุการณ์และวัฒนธรรมต่างๆ ในเวลาเดียวกันทั่วโลก เทคโนโลยีทำให้คนในสังคมใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการบริโภคข่าวสารและหาข้อมูลได้สะดวกรวดเร็วโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและระยะทาง (Time and Space) สุภารักษ์ จุตระกูล [1] เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตของมนุษย์แทบทุกด้านการติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมดำเนินบนฐานของข้อมูลในอินเทอร์เน็ตหลายประเทศในโลกจึงจำเป็นต้องปรับตัวไปสู่ความเป็นดิจิทัล (พิรุวรรณ กิติคุณ. 2559:2) [2]

การเป็นพลเมืองดิจิทัลคือสถานะของการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีการสื่อสารที่ช่วยส่งเสริมโอกาสที่เท่าเทียมกันทั้งในด้าน ประชาธิปไตย ทักษะเทคโนโลยีและสิทธิมนุษยชน เพื่อสนองตอบต่อการที่อินเทอร์เน็ตกลายเป็นสถานที่ที่ผู้คนจำนวนมากใช้เป็นสื่อกลางในการบริโภคและสื่อสาร และข้อมูล [3] คนกลุ่มเบบี้บูม (Baby boomer) ที่ส่วนใหญ่เริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุในปัจจุบัน เกิดและเติบโตมาท่ามกลางความแร้นแค้นทางเศรษฐกิจ ความยากลำบากของพ่อแม่ และความวุ่นวายต่างๆ จึงทำให้คนกลุ่มนี้มีความอดทนสูง มีชีวิตเพื่อการทำงาน ขยัน ประหยัดอดออม [4] อย่างไรก็ตามจากผลของการที่คนกลุ่มเบบี้บูมนับว่าเป็นกลุ่มคนที่ได้รับผลการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศมากที่สุด และเป็นกลุ่มคนที่มีอายุมาก การปรับตัวเพื่อเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจสังคมดิจิทัล หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือความพร้อมในการเข้าสู่ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของคนกลุ่มดังกล่าวจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อจะให้เห็นภาพรวมของความสามารถในการเป็นพลเมืองดิจิทัล และสามารถกำหนดมาตรการ และแนวนโยบายในการช่วยเหลือและเอื้ออำนวยต่อคนกลุ่มดังกล่าว

วัตถุประสงค์

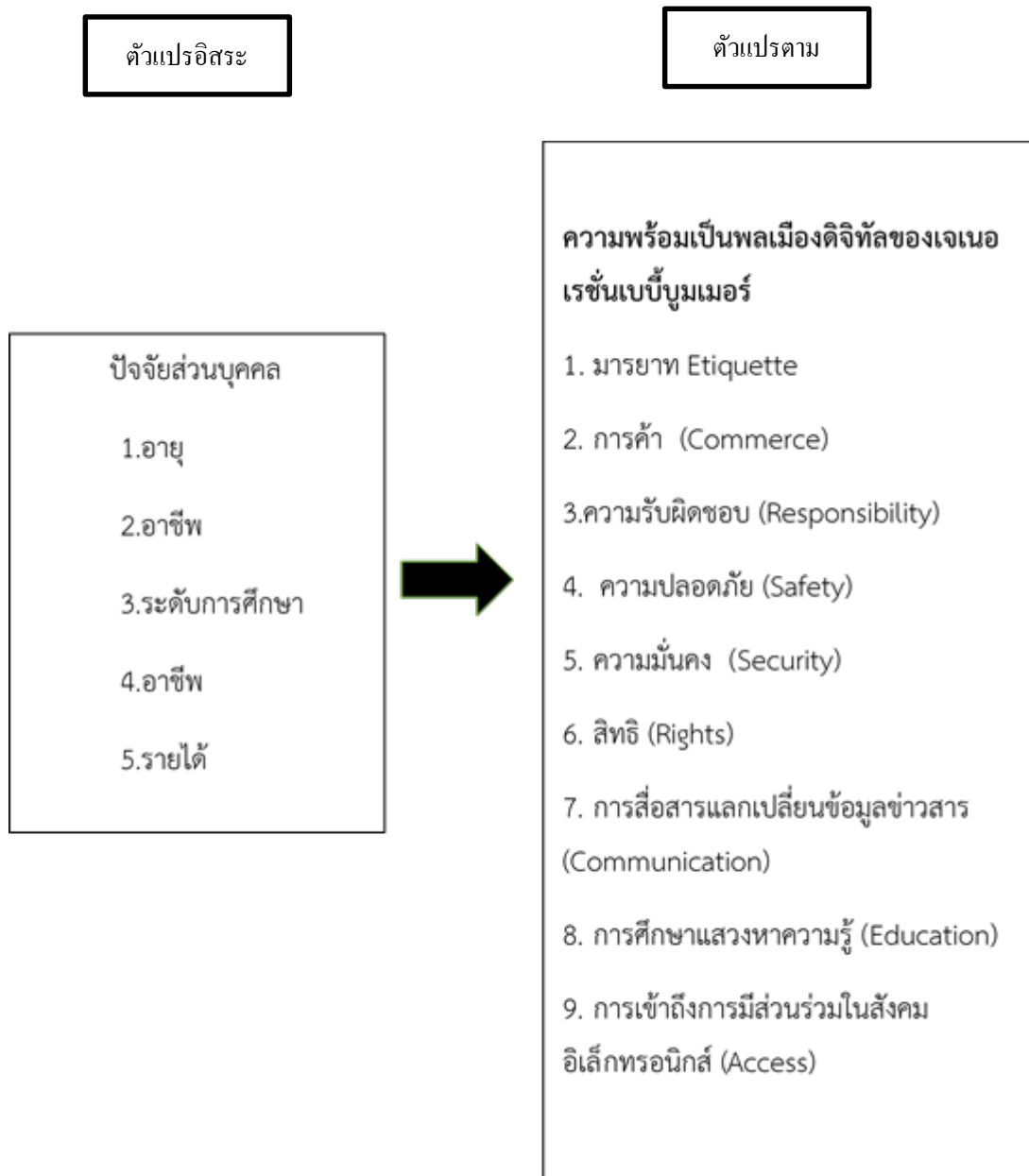
1. เพื่อศึกษาความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจนเนอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์ เขตสายไหม กรุงเทพฯ
2. เพื่อศึกษาความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจนเนอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดนโยบาย มาตรการในการส่งเสริมความสามารถในการเป็นพลเมืองดิจิทัลของประชากรเจนเนอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์
2. เพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในการส่งเสริมแนวนโยบายการสร้างเศรษฐกิจสังคมดิจิทัลของรัฐบาลไทย

กรอบแนวคิด

Ribble et al. [5] พัฒนาการรอบการวิเคราะห์ความเป็นพลเมืองดิจิทัลไว้เป็น 9 มิติ 1) มารยาท (Etiquette) 2.การค้า (Commerce) 3.ความรับผิดชอบ (Responsibility) 4. ความปลอดภัย (Safety) 5.ความมั่นคง (Security) 6. สิทธิ (Rights) 7.การสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Communication) 8.การศึกษาแสวงหาความรู้ (Education) 9. การเข้าถึงการมีส่วนร่วมในสังคมอิเล็กทรอนิกส์ (Access)

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ขอบเขตประชากร

ความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจเนอเรชันเบบี้บูมเมอร์ เขตสายไหม กรุงเทพฯ คือประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตสายไหมซึ่งมีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 24,560 ราย

กลุ่มตัวอย่าง

ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ตารางนี้ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากร และกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% กลุ่มตัวอย่างขนาด 400 ตัวอย่าง และทำการสุ่มแบบตามสะดวก (Convenience Random Sampling) ตามทะเบียนรายชื่อของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอนดังนี้ ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ระดับรายได้

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจเนอเรชันเบบี้บูมเมอร์ เขตสายไหม กรุงเทพฯ 9 ด้านโดยมีเกณฑ์ดังนี้

1 หมายถึง มีความพร้อม	ระดับ ต่ำ
2 หมายถึงมีความพร้อม	ระดับ ค่อนข้างต่ำ
3 หมายถึงมีความพร้อม	ระดับ ปานกลาง
4 หมายถึงมีความพร้อม	ระดับ ค่อนข้างสูง
5 หมายถึงมีความพร้อม	ระดับ สูง

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจเนอเรชันเบบี้บูมเมอร์

เกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ย

ใช้เกณฑ์ของ Best [6]ดังนี้

4.50 - 5.00	สูง
3.50 - 4.49	ค่อนข้างสูง
2.50 - 3.49	ปานกลาง
1.50 - 2.49	ค่อนข้างต่ำ
1.00 - 1.49	ต่ำ

ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ reliability coefficient alpha ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.920

สถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test ทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ใน 2 ประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1

ความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจเนอเรชันเบบี้บูมเมอร์ เขตสายไหม กรุงเทพฯ ผลการวิเคราะห์ทั้งในภาพรวมและรายด้าน มีผลการวิเคราะห์อยู่ในระดับน้อยทั้งในระดับภาพรวมและรายด้าน โดยในภาพรวมมีความคิดเห็นระดับค่อนข้างต่ำมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.3800 เมื่อพิจารณารายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน และระดับค่อนข้างต่ำ 6 ด้านโดยด้านที่มีความพร้อมมากที่สุดคือด้านมารยาท รองลงมาคือ การเข้าถึงการมีส่วนร่วมในสังคมอิเล็กทรอนิกส์ ด้านการค้า การศึกษาแสวงหาความรู้ ความมั่นคง ความปลอดภัย สิทธิ การสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และด้านความรับผิดชอบน้อยที่สุดตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1 ตารางที่ 1 ความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจเนอเรชันเบบี้บูมเมอร์ เขตสายไหม กรุงเทพฯ

ปัจจัยความเป็นพลเมืองดิจิทัล	ระดับความสามารถ		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1) มารยาท Etiquette	3.1463	.64149	ปานกลาง
2. การค้า (Commerce)	2.9356	.87971	ปานกลาง
3. ความรับผิดชอบ (Responsibility)	2.0825	.62106	ค่อนข้างต่ำ
4. ความปลอดภัย (Safety)	2.2138	.66174	ค่อนข้างต่ำ
5. ความมั่นคง (Security)	2.2738	.61929	ค่อนข้างต่ำ
6. สิทธิ (Rights)	2.1819	.61560	ค่อนข้างต่ำ
7. การสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Communication)	2.1175	.48110	ค่อนข้างต่ำ
8. การศึกษาแสวงหาความรู้ (Education)	2.3725	.58140	ค่อนข้างต่ำ
9. การเข้าถึงการมีส่วนร่วมในสังคมอิเล็กทรอนิกส์ (Access)	2.9575	.66042	ปานกลาง
รวมค่าเฉลี่ย	2.3800	.31403	ค่อนข้างต่ำ

ประเด็นที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน

1. เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจนเอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์ เขตสายไหม กรุงเทพฯ แตกต่างกันในด้านความปลอดภัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจนเอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์ เขตสายไหม กรุงเทพฯ แตกต่างกันในด้านการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจนเอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์ เขตสายไหม กรุงเทพฯ แตกต่างกันในด้านการค้า ด้านความรับผิดชอบ ด้านความปลอดภัย ด้านความมั่นคง ด้านสิทธิ (Rights) ด้านการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และด้านการเข้าถึงการมีส่วนร่วมในสังคมอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. ระดับการศึกษาแตกต่างกันส่งผลต่อความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจนเอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์ เขตสายไหม กรุงเทพฯ แตกต่างกันในด้านการค้า ด้านความรับผิดชอบ ด้านความปลอดภัย ด้านความมั่นคง ด้านสิทธิ (Rights) ด้านการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการศึกษาแสวงหาความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
5. ระดับรายได้แตกต่างกันส่งผลต่อความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจนเอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์ เขตสายไหม กรุงเทพฯ แตกต่างกันในด้านความปลอดภัย ด้านความมั่นคง ด้านสิทธิ (Rights) ด้านการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ด้านสิทธิ และการศึกษาแสวงหาความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่าง ปัจจัยความส่วนบุคคลกับความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจนเอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์ เขตสายไหม กรุงเทพฯ

ระดับจิตสำนึก สาธารณะ	เพศ		อายุ		อาชีพ		การศึกษา		รายได้	
	t	p-value	F	p-value	F	p-value	F	p-value	t	p-value
1) มารยาท	-0.956	.340	2.074	.127	.446	.848	4.779**	.003	1.334	.256
2. การค้า	-1.156	.248	2.066	.128	4.624**	.000	5.371**	.001	1.860	.117
3. ความรับผิดชอบ	-2.160	.031	1.981	.139	3.333**	.003	5.775**	.001	1.348	.251
4. ความปลอดภัย	5.380*	.000	2.226	.109	2.574*	.019	10.640**	.000	5.823**	.000
5. ความมั่นคง	1.445	.150	2.492	.084	2.436*	.025	12.378**	.000	4.822**	.001
6. สิทธิ (Rights)	-1.548	.122	4.775	.009	4.550**	.000	4.978**	.002	5.498**	.000
7. การสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร	.474	.636	7.811**	.000	3.254**	.004	5.468**	.001	4.225**	.002
8. การศึกษาแสวงหา ความรู้	-0.293	.769	1.553	.213	1.359	.230	13.439**	.000	.931	.446
9. การเข้าถึงการมีส่วนร่วม ในสังคม อิเล็กทรอนิกส์	-1.687	.092	1.980	.139	3.051**	.006	4.469	.704	3.080*	.016

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

ความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจนเอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์ เขตสายไหม กรุงเทพฯ ผลการวิเคราะห์ทั้งในภาพรวมและรายด้าน มีผลการวิเคราะห์ที่อยู่ในระดับน้อยทั้งในระดับภาพรวมและรายด้าน โดยในภาพรวมมีความคิดเห็นระดับค่อนข้างต่ำมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.3800 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ อายุ ระดับ

การศึกษา อาชีพ และรายได้มีความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจนเนอเรชันเบบี้บูมเมอร์ เขตสายไหม
กรุงเทพฯแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ความพร้อมเป็นพลเมืองดิจิทัลของเจนเนอเรชันเบบี้บูมเมอร์ เขตสายไหม กรุงเทพฯ ผลการวิเคราะห์ทั้งใน
ภาพรวมและรายด้าน มีผลการวิเคราะห์อยู่ในระดับน้อยทั้งในระดับภาพรวมและรายด้าน โดยในภาพรวมมีความ
คิดเห็นระดับค่อนข้างต่ำ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านความรับผิดชอบ (Responsibility) และด้านความ
ปลอดภัย (Safety) จึงทำให้ด้านการค้าและด้านมารยาทมีคะแนนมากกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้เพราะแม้ว่าคนในยุคเบ
บี้บูมเมอร์จะสามารถจะใช้เทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือที่ทันสมัยใหม่ได้ก็ตามแต่ส่วนใหญ่จะใช้แอปพลิเคชัน เพื่อการ
สื่อสารมากกว่าการตระหนักถึงประเด็นความรู้ ความละเอียดระวางในการใช้เพราะคนในวัยดังกล่าวที่มีการศึกษาไม่
สูงนักมักจะขาดความเข้าใจความระวางถึงอันตรายหรือโทษที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวิช ธิระ
โคตร[7] ที่กล่าวว่า ประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงในแต่ละช่วงวัยมีปริมาณเท่า ๆ กันโดยที่วัตถุประสงค์
การใช้งานอินเทอร์เน็ตอันดับต้น ๆ คือเพื่อการติดต่อสื่อสารกับเพื่อนและผู้รู้ และเป็นแหล่งแสวงหาความรู้ในเรื่อง
ที่สนใจ โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook และ Line ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อช่วยให้สามารถเข้าถึง
บริการต่างๆในโลกออนไลน์ได้อย่างรวดเร็ว สะดวกสบาย และที่เป็นที่แพร่หลายและสะดวกสบายมากกว่า เรียกได้
ว่าสังคมยุคปัจจุบันนี้ โซเชียลเน็ตเวิร์คหรือแอปพลิเคชันต่างๆ ได้เข้ามามีอิทธิพลและบทบาทในชีวิตประจำวันเร
ามากขึ้น ในเรื่องการติดต่อสื่อสาร ขวัญฤดี ฮวดหุ่น [8] ในขณะที่ยังมีการใช้สมาร์ตโฟนในการเข้าถึงเว็บไซต์ต่างๆ
มีน้อยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Castells [9] ที่ชี้ให้เห็นว่าการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นกุญแจที่สำคัญที่จะทำให้
เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมดังนั้นการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการสื่อสารเปรียบเสมือนเป็นเพียงช่องทางการพูดคุย
สื่อสารเท่านั้นจึงทำให้ผลด้านความรับผิดชอบ และการคำนึงถึงความปลอดภัยมีผลของข้างต่ำเพราะคนในเจนเนอเรชัน
นี้จะไม่นิยมชำระสินค้าบริการผ่านระบบออนไลน์แม้จะมีการสั่งซื้อบ้างแต่ก็จะเป็นการสั่งซื้อโดยเก็บเงินปลายทาง หาก
จะมีการใช้เพื่อชำระสินค้าก็มักจะเป็นคนที่ยังไม่เกษียณอายุราชการ หรือคนที่มีการศึกษาในระดับสูงที่ยังพบว่ามี
การใช้เพื่อการค้า การชำระสินค้าบริการ ส่วนคนเกษียณวัยจะไม่สามารถเข้าถึงช่องทางดังกล่าวได้ ในส่วนของด้าน
สิทธิส่วนหนึ่งที่สำคัญพบว่ายังมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยใช้สื่อดิจิทัลน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ VanFossen, P. J.
[10] ซึ่งชี้ให้เห็นว่ารัฐควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อดิจิทัล การลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์
และคำร้องออนไลน์เพื่อประชาธิปไตย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ให้ความรู้การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์การทำธุรกรรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในทุกช่องทางที่เป็น
อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ อินเทอร์เน็ตและระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สามารถกระทำผ่าน
โทรศัพท์เคลื่อนที่ การโอนเงินอิเล็กทรอนิกส์ อย่างปลอดภัยเพื่อให้นักในวัยดังกล่าวมีความมั่นใจและตระหนักถึง
ความปลอดภัย

2. สื่อสารเรื่องจรรยาบรรณ เพราะจรรยาบรรณเป็นสิ่งที่ทำให้สังคมอินเทอร์เน็ตเป็นระเบียบความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นเรื่องที่จะต้องปลูกฝังกฎเกณฑ์ของแต่ละเครือข่ายจึงต้องมีการวางระเบียบเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน บางเครือข่ายมีบทลงโทษและจรรยาบรรณที่ชัดเจนเพื่อช่วยให้สังคมสงบสุขและหากการละเมิดรุนแรงกฎหมายก็จะเข้ามามีบทบาท

เอกสารอ้างอิง

- [1] สุภารักษ์ จุตระกูล (2559, มกราคม – มิถุนายน) ครอบคลุมกับการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล ของดิจิทัลเนทีฟ วารสาร วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย 11 (1) :76.
- [2] พิรุณวรรณ กิติคุณ. (2559). ภาครัฐไทยกับการก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล. เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จาก <http://www.parliament.go.th/library>.
- [3] Mossberger, K., Tolbert, C. J., & McNeal, R. S. (2007). Digital Citizenship: The Internet, society, and participation. Oford; MIT Press..
- [4] จรศรีนทร์ เกรย์ และคณะ, (2559) คุณภาพชีวิตต่างวัยของผู้มีงานทำ กรุงเทพฯ บริษัท โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด
- [5] Ribble, M. S., & Bailey, G. D. (2005). Developing Ethical Direction. *Learning & Leading with Technology*, 32(7), 36-38. Retrieved from <http://www.iste.org>.
- [6] Best, J. W. (1977). Research in Education. 3 rd ed. New Jersey: Prentice hall Inc
- [7] สุวิช ธีระโคตร (2561, มกราคม - มีนาคม) พฤติกรรมการใช้และการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ตและทัศนคติการใช้เนื้อหาด้านสุขภาวะบนอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ 36 (1), 72-84.
- [8] ขวัญฤดี ฮวดหุ่่น (2017, พฤษภาคม – สิงหาคม) อิทธิพลของแอปพลิเคชันไลน์ในการสื่อสารยุคปัจจุบัน วารสารศิลปการจัดการ 1 (2) , 71-83
- [9] Castells, M. (2011). The Internet galaxy: Reflections on the Internet, *Business, and Society*. New York: Oxford University Press.
- [10] VanFossen, P. J. (2006). The Electronic Republic? Evidence on the Impact of the Internet on Citizenship and Civic Engagement in the US. *International Journal of Social Education*, 21(1) :18-43.